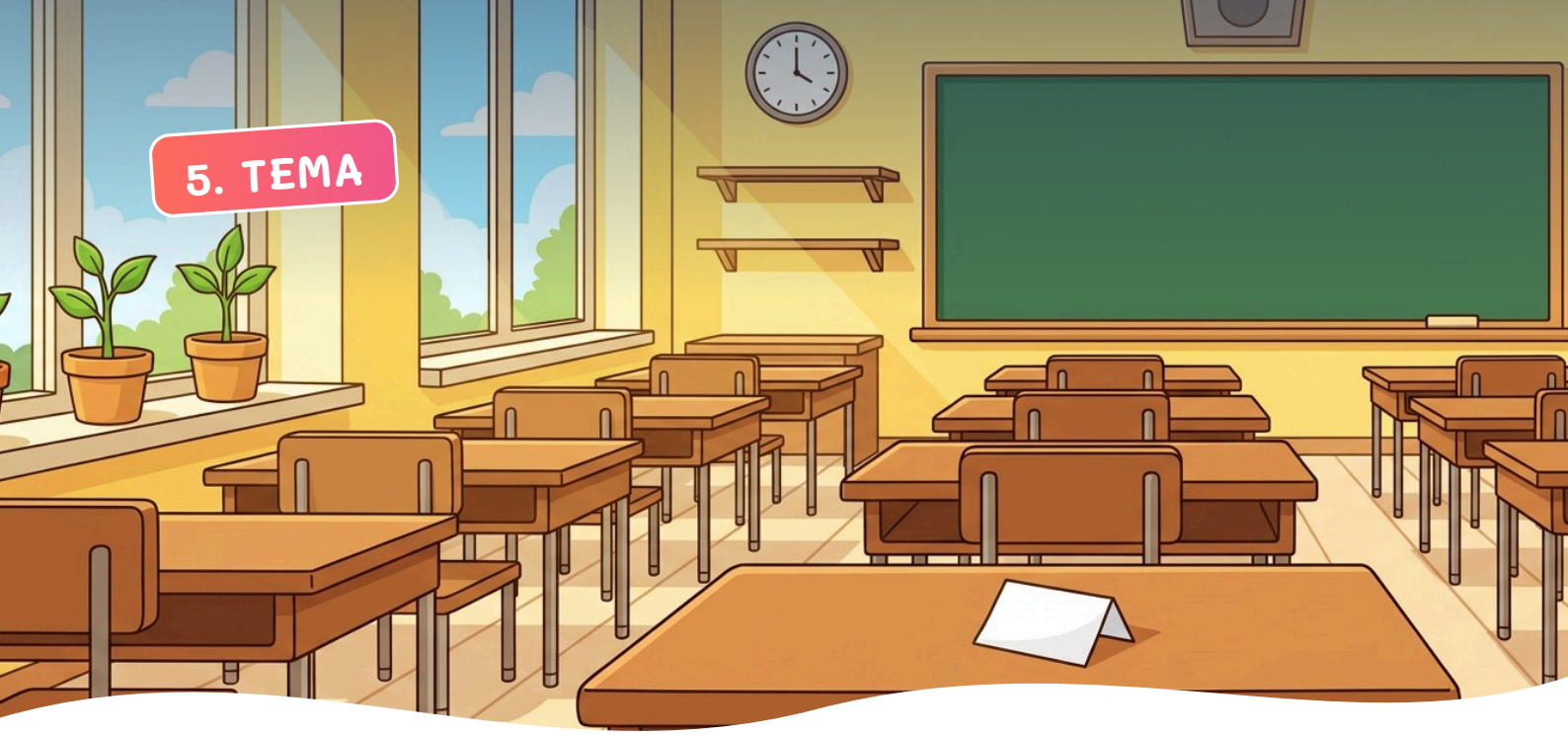
Talim Noktası.

5. Sınıf

Türkçe

Cümleyi Kendi Sözlerimizle Kurmak; Tırnak İşareti ve Büyük Harfler

5. Tema: İletişim ve Sosyal İlişkiler · Konu 07 · Konu Anlatımı

5. TEMA

Cümleyi kendi sözlerimizle kurmak; tırnak işareti ve

Bu konuda neler var?

1 Okuyalım: Kulaktan Kulağa 4
2 Cümleyi Kendi Sözlerimizle Kurmak 7
3 Anlamı Koruyarak Aktarmak 10
4 Yazım ve Noktalama Köşesi 14
★ Konu Testi 17
★ Cevap Anahtarı 19

Arkadaşınız size bir film anlattığında filmdeki bütün cümleleri tek tek mi tekrarlar? Elbette hayır. Filmi kendi kelimeleriyle, ama olayları bozmadan anlatır. Bir öğretmenin yaptığı duyuruyu ailenize aktarırken ya da bir kitaptan öğrendiğinizi arkadaşınıza anlatırken de aynı şeyi yaparsınız. Bu konuda cümleleri anlamını koruyarak kendi sözlerinizle yeniden kurmayı öğrenecek, bir sözü olduğu gibi aktarırken tırnak işaretini kullanacak ve bazı büyük harf kurallarını uygulayacaksınız.

Bu konuda

- Özgün bir metni okuyacak, metindeki cümleleri kendi sözlerinizle yeniden kuracaksınız.
- Bir cümleyi yeniden kurmanın yollarını (eş anlamlı kelime, sıra değiştirme, birleştirme, deyimi açma) uygulayacaksınız.
- Yeniden kurduğunuz cümlede anlamın korunup korunmadığını denetleyeceksiniz.
- Bir sözü olduğu gibi aktarmak ile kendi sözlerinizle aktarmak arasındaki farkı ayırt edeceksiniz.
- Tırnak işaretini ve ay-gün adları, tabelalar, başlıklar ile görsel altı yazılarındaki büyük harf kurallarını uygulayacaksınız.

Anahtar kavramlar

cümle · anlam · kendi sözleriyle anlatma · eş anlamlı kelime · deyim · aktarma · tırnak işareti · büyük harf

Etkinlik 1

Ön değerlendirme: Ne biliyorum?

1. “Bu sabah çok erken uyandım.” cümlesini aynı anlamı verecek biçimde başka kelimelerle yazınız.
2. “Kardeşim sevinçten havalara uçtu.” cümlesindeki deyimin anlamını yazınız.
3. Bir arkadaşınızın söylediği sözü olduğu gibi yazarken hangi noktalama işaretini kullanırsınız?
4. “Her (pazartesi / Pazartesi) kütüphaneye gideriz.” cümlesinde hangi yazım doğrudur?

Notlarım

1 Okuyalım: Kulaktan Kulağa

Etkinlik 2

Okumadan önce

- Başlığı ve görseli inceleyiniz. “Kulaktan kulağa” oyununu hiç oynadınız mı? Oyunda neler olabileceğini bir cümleyle tahmin ediniz.
- Metni sessiz okuyunuz. Okurken cümlelerin bir kişiden ötekine geçerken nasıl değiştiğine dikkat ediniz.

★ KULAKTAN KULAĞA

Pazartesi sabahı öğretmenimiz Selin Hanım sınıfa elinde küçük bir kâğıtla girdi. Kâğıdı yalnızca en ön sırada oturan Arda’ya gösterdi, sonra hepimize döndü:

— Bugün “kulaktan kulağa” oynayacağız, dedi. Arda, kâğıttaki cümleyi yanındakinin kulağına fısıldayacak. Herkes duyduğunu bir sonraki arkadaşına aynen iletecek. Son kişi de cümleyi yüksek sesle söyleyecek.

Fısıltı sıradan sıraya dolaştı. Kimimiz gülmemek için dudaklarını ısırıyordu. Sıra en arkadaki Zeynep’e geldiğinde o, ayağa kalkıp duyduğunu söyledi:

— Okul bahçesinde on sekiz kişi pide yiyecek!

Sınıf kahkahalarla çınladı. Selin Hanım kâğıdı tahtaya astı. Kâğıtta şu cümle yazıyordu: “Okul bahçesine 18 Kasım Çarşamba günü fidan dikeceğiz.”

— Gördünüz mü? dedi öğretmenimiz. Cümle birkaç kulaktan geçerken anlamını yitirdi. Tarih bir sayıya, fidan da pideye dönüştü.

Ardından tahtaya ikinci bir cümle yazdı: “Bahçeye dikeceğimiz fidanlar, belediyenin park ve bahçelerle ilgilenen bölümünden geliyor.” Bu kez bizden cümleyi aynen tekrar etmemizi değil, kendi sözlerimizle söylememizi istedi.

Arda biraz düşündü:

— Fidanları belediye gönderiyor, dedi.

Defne söz aldı:

— Belediyenin parklarla ilgilenen bölümü bize fidan veriyor.

Selin Hanım ikisini de onayladı:

— İkiniz de farklı kelimeler kullandınız ama anlam değişmedi. Bir cümleyi kendi sözlerimizle kurmak, onu anladığımızı gösterir. Ezberlediğimiz cümle kulaktan kulağa giderken bozulabilir. Anladığımız cümle ise bozulmaz.

Teneffüs zili çaldığında kütüphanenin önünden geçtik. Kapının üstündeki tabelada "Sessiz Olalım" yazıyordu. Zeynep bana döndü ve fısıldadı:

— Bu tabelayı kendi sözlerimizle nasıl söyleriz?

Gülümsedim:

— Burada gürültü yapmayalım.

Bu metin özgün olarak yazılmıştır.

Kelime köşesi

- **fısıldamak:** Çok alçak sesle, yalnızca yakındakinin duyabileceği biçimde konuşmak.
- **iletmek:** Bir sözü ya da bir şeyi birinden alıp başkasına ulaştırmak.
- **yitirmek:** Kaybetmek.
- **onaylamak:** Bir sözün ya da davranışın doğru olduğunu kabul etmek.

Etkinlik 3

Metinde ne yazıyor?

1. Oyunda son kişinin söylediği cümle neden kâğıttaki cümleden farklı çıktı?
2. Öğretmen, ikinci cümlede öğrencilerden ne yapmalarını istedi?
3. Aşağıdaki tabloyu metne göre doldurunuz.

Kâğıttaki cümlede	Zeynep'in söylediği cümlede
Okul bahçesine	
18 Kasım	
fidan dikeceğiz	

1. Öğretmenin "Anladığımız cümle ise bozulmaz." sözünü kendi sözlerinizle açıklayınız.

Ne öğrendik?

1. Metindeki olayları oluş sırasına göre 1'den 4'e kadar numaralandırınız: ( ) Arda ile Defne cümleyi kendi sözleriyle söyledi. ( ) Zeynep duyduğu cümleyi yüksek sesle söyledi. ( ) Öğretmen kâğıdı Arda'ya gösterdi. ( ) Öğrenciler kütüphanenin önünden geçti.

2. Arda ile Defne'nin cümlelerinde ortak olan bilgi nedir?

3. Anlatıcı, "Sessiz Olalım" tabelasını kendi sözleriyle nasıl söylemiştir?

4. Bu metinde asıl vurgulanan düşünce aşağıdakilerden hangisidir?
   A) Kulaktan kulağa oyunu en eğlenceli sınıf oyunudur.
   B) Bir sözü anlayarak aktarmak, anlamın bozulmasını önler.
   C) Okul bahçesine fidan dikmek önemlidir.
   D) Kütüphanelerde tabela bulunmalıdır.

Notlarım

2 Cümleyi Kendi Sözlerimizle Kurmak

Metinde Arda ile Defne, öğretmenin cümlesini aynen tekrar etmedi; onu kendi kelimeleriyle söyledi. Bir cümleyi yeniden kurabilmek için önce o cümleyi anlamak gerekir. Bu yüzden cümleyi kendi sözlerimizle kurmak, anladığımızı göstermenin en iyi yollarından biridir.

Tanım Cümleyi kendi sözlerimizle kurmak

Bir cümlenin anlamını değiştirmeden onu farklı kelimelerle ya da farklı bir dizilişle yeniden söylemeye **cümleyi kendi sözlerimizle kurmak** denir.

Bir cümleyi kendi sözlerimle kurmanın adımları

1	2	3	4	5
Oku	**Anla**	**Kur**	**Karşılaştır**	**Düzelt**
Cümleyi dikkatle oku ya da dinle.	Kim, ne, ne zaman, neden sorularıyla anlamı bul.	Cümleye bakmadan kendi kelimelerinle söyle.	Asıl cümleyle karşılaştır. Anlam aynı mı?	Eklediğin ya da atladığın bilgi varsa düzelt.

Bir cümleyi yeniden kurarken şu yollardan yararlanabiliriz:

- **Eş anlamlı ya da yakın anlamlı kelime kullanmak:** Kelimeyi, aynı anlamı veren başka bir kelimeyle değiştiririz.
- **Kelimelerin sırasını ve cümlenin kuruluşunu değiştirmek:** Aynı bilgiyi farklı bir sırayla veririz.
- **Kısa cümleleri birleştirmek ya da uzun cümleyi bölmek:** İki cümleyi tek cümlede toplarız ya da uzun bir cümleyi iki cümleye ayırırız.

- **Deyimleri ve mecazları açıkça anlatmak:** Deyimin anlamını, herkesin anlayacağı kelimelerle söyleriz.

Cümleyi yeniden kurmanın yolları

	Asıl cümle	Kendi sözlerimle
Eş anlamlı kelime	Kardeşim okuldan çok yorgun döndü.	Kardeşim okuldan bitkin bir hâlde geldi.
Kuruluşu değiştirme	Fidanlar belediyeden geliyor.	Fidanları belediye gönderiyor.
Birleştirme	Yağmur yağdı. Maç ertelendi.	Yağmur yağdığı için maç ertelendi.
Deyimi açma	Annem bu habere havalara uçtu.	Annem bu habere çok sevindi.

Örnek 1: İki farklı biçimde kuralım

Soru: Aşağıdaki cümleyi anlamını bozmadan, kendi sözlerinizle iki farklı biçimde yeniden kurunuz.

> Kütüphaneden aldığı kitabı zamanında geri getirmeyen öğrenci, yeni kitap alamaz.

Çözüm:

> a) Kitabını zamanında iade etmeyen öğrenciye kütüphaneden yeni kitap verilmez.
> b) Yeni bir kitap alabilmek için öğrencinin, kütüphaneden aldığı kitabı zamanında geri getirmesi gerekir.

Birinci cümlede “geri getirmek” yerine eş anlamlı “iade etmek” kullanılmış, cümlenin kuruluşu değiştirilmiştir. İkinci cümlede aynı bilgi tersten, yani yeni kitap almanın şartı olarak anlatılmıştır. İki cümlede de anlam aynıdır.

Ne öğrendik?

1. “Ninem bahçedeki çiçekleri her sabah sular.” cümlesini kelimelerin sırasını değiştirerek yeniden kurunuz.

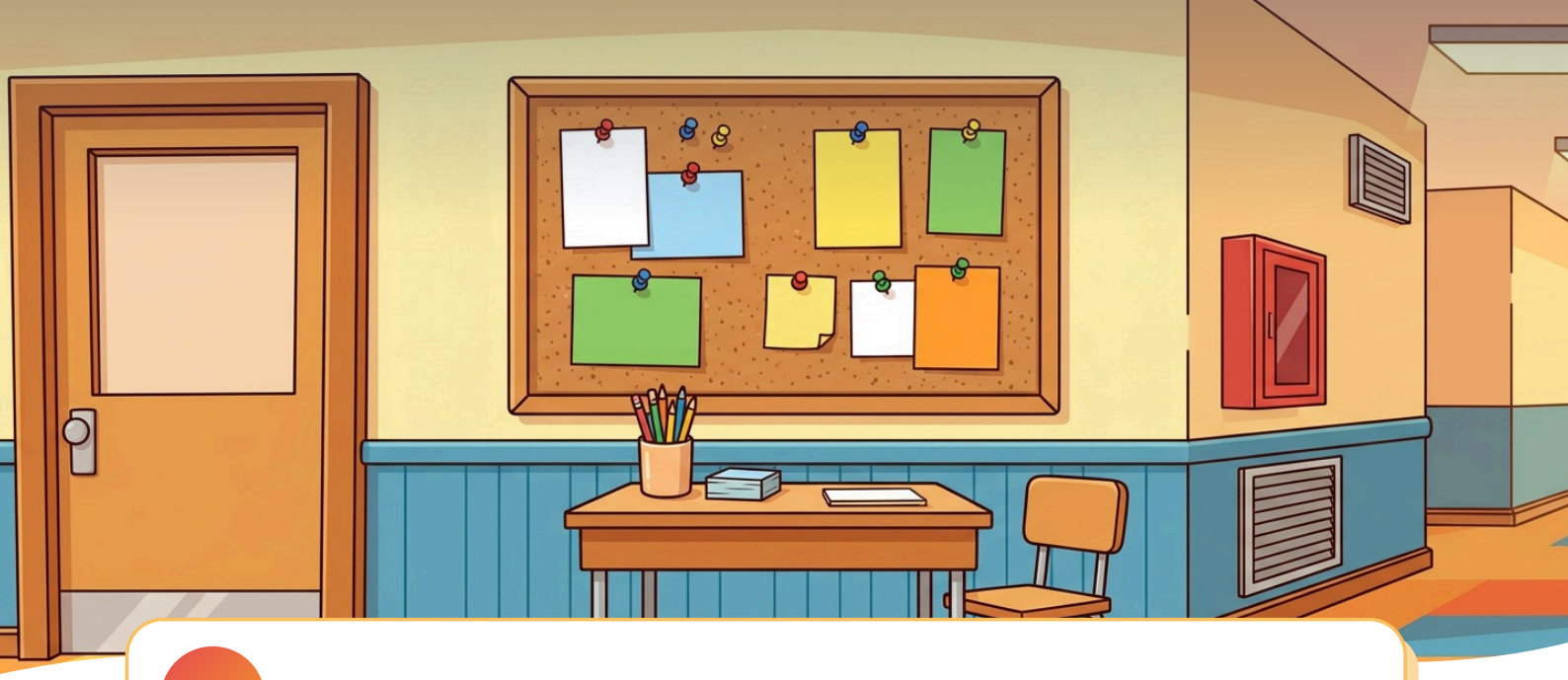
2 “Hava çok soğuktu. Kalın montumu giydim.” cümlelerini tek cümlede birleştiriniz.

3 “Ali sınavdan önce çok heyecanlandı, eli ayağı titredi.” cümlesindeki deyimi açıkça anlatarak cümleyi yeniden kurunuz.

4 “Kardeşim bu sabah erkenden uyandı.” cümlesinin kendi sözlerimizle kurulmuş hâli aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kardeşim bu sabah geç kalktı.
B) Kardeşim bu sabah gün ağarırken uykusundan kalktı.
C) Kardeşim dün akşam erken yattı.
D) Kardeşim bu sabah hiç uyumadı.

Notlarım

3 Anlamı Koruyarak Aktarmak

Bir cümleyi kendi sözlerimizle kurarken kelimeler değişebilir ama anlam değişmemelidir. Kulaktan kulağa oyununda olduğu gibi, küçük bir değişiklik bile bir sözün anlamını büsbütün bozabilir. Aşağıdaki kartları inceleyiniz.

ANLAM AYNI KALIR

Asıl cümle: "Maç yağmur yüzünden ertelendi." Yanlış aktarma: "Maç yağmur yüzünden iptal edildi." Ertelemek başka bir güne bırakmaktır; iptal etmek ise hiç yapmamaktır.

BİLGİ EKLENMEZ

Asıl cümle: "Ece kütüphaneye gitti." Yanlış aktarma: "Ece ödevini yapmak için kütüphaneye gitti." Asıl cümlede Ece'nin neden gittiği söylenmemiştir.

ÖNEMLİ BİLGİ ATILMAZ

Asıl cümle: "Gezi, hava güzel olursa hafta sonu yapılacak." Yanlış aktarma: "Gezi hafta sonu yapılacak." Gezinin bir şarta bağlı olduğu bilgisi atılmıştır.

Tanım Anlamı koruyarak aktarmak

Bir cümleyi ya da sözü bilgi eklemeden, önemli bilgiyi atmadan ve anlamını değiştirmeden başkasına iletmeye anlamı koruyarak aktarmak denir. Aktarma, sözü olduğu gibi ya da kendi sözlerimizle yapılabilir.

Bir sözü aktarmanın iki yolu: Başka birinin söylediği bir sözü iki biçimde aktarabiliriz. Sözü hiç değiştirmeden aktarırsak **tırnak işareti** kullanırız: Öğretmenimiz "Okul bahçesine fidan dikeceğiz." dedi. Sözü kendi sözlerimizle aktarırsak tırnak işareti kullanmayız: Öğretmenimiz, okul bahçesine fidan dikeceğimizi söyledi. Kendi sözlerimizle aktarırken "ben, sen, biz" gibi kelimeler ve bazı eklerin biçimi duruma göre değişir: "dikeceğiz" sözü "dikeceğimizi" olur.

Bir sözü olduğu gibi ya da kendi sözlerimizle aktarmak

	Olduğu gibi aktarma	Kendi sözlerimle aktarma
Nasıl?	Söz hiç değiştirilmeden aktarılır.	Söz, anlamı korunarak yeniden kurulur.
Tırnak	Söz tırnak içine alınır.	Tırnak işareti kullanılmaz.
Örnek	Ali "Ben de geleceğim." dedi.	Ali kendisinin de geleceğini söyledi.
Dikkat	Tırnak içindeki cümle büyük harfle başlar.	Ben, sen gibi kelimeler duruma göre değişir.

Örnek 2: Anlamı koruyan hangisi?

Soru: "Bu kitabı bitirmeden yeni bir kitaba başlamayacağım." cümlesi üç farklı biçimde yeniden kurulmuştur. Hangisi anlamı korumuştur?

> a) Yeni bir kitaba başlamadan önce bu kitabı bitireceğim.
> b) Bu kitabı bitirdim, şimdi yeni bir kitaba başlayacağım.
> c) Bu kitabı çok sevdiğim için bitirmek istiyorum.

Çözüm: Anlamı koruyan **a** seçeneğidir. Kitabı önce bitirip sonra yenisine başlama düşüncesi aynen korunmuştur. Oysa **b** seçeneğinde kitap bitmiş gibi anlatılmış, anlam değişmiştir. Son seçenekte ise asıl cümlede olmayan bir bilgi (kitabı sevmek) eklenmiştir.

Örnek 3: Bir sözü kendi sözlerimizle aktaralım

Soru: Defne, sınıfta şöyle demiştir: "Kütüphanemize on kitap bağışlayacağım." Defne'nin sözünü önce olduğu gibi, sonra kendi sözlerinizle aktarınız.

Çözüm:

> Olduğu gibi: Defne "Kütüphanemize on kitap bağışlayacağım." dedi.
> Kendi sözlerimle: Defne, kütüphanemize on kitap bağışlayacağını söyledi.

Olduğu gibi aktarırken söz tırnak içine alınmış ve hiç değiştirilmemiştir. Kendi sözlerimizle aktarırken tırnak kullanılmamış, "bağışlayacağım" sözü "bağışlayacağını söyledi" biçimine girmiştir. İki cümlede de anlam aynıdır.

Bağlantı: Kulaktan dolma bilgi

Dilimizde başkalarından duyarak öğrenilen, kaynağı tam bilinmeyen bilgiler için “kulaktan dolma” denir. Kulaktan dolma bilgiler, tıpkı oyundaki cümle gibi, bir kişiden ötekine geçtikçe değişebilir. Bir bilgiyi başkasına iletmeden önce onu doğru anladığımızdan emin olmak ve anlamını bozmadan aktarmak, sağlıklı iletişimin temelidir.

Etkinlik 4

Yazma görevi: Bir duyuruyu ailemize aktarıyorum

Okulunuzda yapılan bir duyuruyu ya da öğretmeninizin sınıfta söylediği bir bilgiyi ailenize anlatan kısa bir yazı yazınız.

1. Yazınıza bir başlık koyunuz. Başlığın tamamını büyük harflerle yazınız.
2. Duyurudaki tarihi, ay ve gün adlarıyla birlikte doğru yazınız.
3. Duyurudan bir cümleyi tırnak işaretiyle olduğu gibi aktarınız.
4. Duyurudan iki cümleyi kendi sözlerinizle yeniden kurunuz. Anlamın değişmediğini kontrol ediniz.
5. Yazınızı arkadaşınızla değiştiriniz. Arkadaşınız, kendi sözlerinizle kurduğunuz cümlelerde anlamın korunup korunmadığını işaretlesin.

★ PUANLAMA ANAHTARI

Ölçüt	Tam (3)	Kısmen (2)	Henüz değil (1)
Kendi sözleriyle kurma	İki cümle farklı kelimelerle kurulmuş	Bir cümle yeniden kurulmuş	Cümleler aynen yazılmış
Anlamın korunması	Anlam tamamen korunmuş	Küçük bir bilgi eksik ya da fazla	Anlam değişmiş
Tırnak işareti	Aktarılan söz doğru biçimde tırnak içinde	Tırnak var ama noktalama eksik	Tırnak kullanılmamış
Büyük harfler	Başlık ve tarih kurala uygun	Bir hata var	Kural uygulanmamış

Ne öğrendik?

1. "Toplantı saat üçte başlayacak." cümlesini, "Toplantı saat üçte bitecek." biçiminde aktarmak neden yanlıştır?

2. Öğretmeniniz "Yarın resim malzemelerinizi getirin." demiştir. Bu sözü kendi sözlerinizle aktarınız.

3. "Can parka gitti." cümlesini aktarırken "Can top oynamak için parka gitti." demek hangi kurala aykırıdır?

4. "Deniz, okula geç kalmamak için koşarak gitti." cümlesinin anlamını koruyan aktarma aşağıdakilerden hangisidir?
   A) Deniz okula geç kaldığı için koştu.
   B) Deniz, okula yetişebilmek için koşarak gitti.
   C) Deniz okula yürüyerek gitti.
   D) Deniz koşmayı çok sevdiği için okula koşarak gitti.

Notlarım

4 Yazım ve Noktalama Köşesi

Tanım Tırnak işareti

Başka birinden olduğu gibi alınan sözleri ya da özel olarak vurgulanan sözleri içine alan işarete tırnak işareti denir. Tırnak içindeki söz değiştirilmeden yazılır.

Tırnak işareti (“ “): Metinde öğretmenimizin sözleri ve kâğıttaki cümle tırnak içinde yazılmıştı. Tırnak işaretinin iki önemli görevi vardır:

- Başka bir kişiden ya da yazıdan olduğu gibi aktarılan sözler tırnak içine alınır: Arda “Fidanları belediye gönderiyor.” dedi. Tırnak içindeki cümle büyük harfle başlar. Sonuna cümlenin özelliğine göre nokta, soru işareti ya da ünlem işareti konur ve tırnak sonra kapatılır.
- Özel olarak vurgulanmak istenen sözler tırnak içine alınır: Bugün sınıfta en çok “saygı” kelimesi üzerinde konuştuk.

Büyük harfle başlayan bazı yazılar: Metinde “18 Kasım Çarşamba” ve “Sessiz Olalım” yazılarını gördünüz. Bunlar da bazı büyük harf kurallarına örnektir. Metnin ana başlığı olan KULAKTAN KULAĞA da baştan sona büyük harfle yazılmıştır. Alt başlıklarda ise kelimelerin yalnızca ilk harfi büyük olur. Resim ve tablo altındaki açıklayıcı yazılar büyük harfle başlar; bu yazı cümle değilse sonuna nokta konmaz.

Notlarım

Büyük harfle başlayan yazılar

	Kural	Örnek
Ay ve gün	Belirli bir tarih bildiren ay ve gün adları büyük harfle başlar.	Fidanları 18 Kasım Çarşamba günü dikeceğiz.
Tabela	Tabela ve levhalardaki kelimeler büyük harfle başlar.	Sessiz Olalım · Çıkış Kapısı
Başlık	Ana başlık tamamen büyük, alt başlığın kelimeleri büyük harfle başlar.	KULAKTAN KULAĞA · Bir Oyunun Öğrettikleri
Görsel altı	Açıklayıcı yazı büyük harfle başlar; cümle değilse nokta konmaz.	Okul bahçesine dikilen fidanlar

Tuzağa düşme!

Belirli tarih mi, değil mi?

Ay ve gün adları yalnızca belirli bir tarih bildirdiğinde büyük harfle başlar: Gezimiz 11 Aralık Cuma günü yapılacak. Belirli bir tarih bildirmiyorsa küçük harfle başlar: Her çarşamba kütüphaneye gideriz. En sevdiğim mevsim sonbahar, en sevdiğim ay ise ekimdir. Tabela yazılarında ise bütün kelimeler büyük harfle başlar: Giriş Kapısı, Çimlere Basmayınız.

Örnek 4: Yazım yanlışlarını düzeltelim

Soru: Aşağıdaki cümlelerdeki yazım ve noktalama yanlışlarını bulup düzeltiniz.

> a) Öğretmenimiz “yarın erken gelin” dedi.
> b) Gezimiz 11 aralık cuma günü yapılacak.
> c) Bahçedeki tabelada “çimlere basmayınız” yazıyordu.
> ç) Her Pazartesi kütüphaneye gideriz.

Çözüm: a) Tırnak içindeki cümle büyük harfle başlar ve sonuna nokta konur: **“Yarın erken gelin.”** b) Belirli bir tarih bildiren ay ve gün adları büyük harfle başlar: **11 Aralık Cuma.** c) Tabela yazısındaki kelimeler büyük harfle başlar: **“Çimlere Basmayınız”**. ç) Belirli bir tarih bildirmeyen gün adı küçük harfle başlar: **Her pazartesi.**

✓ Ne öğrendik?

1. Aşağıdaki cümleyi tırnak işaretini kullanarak doğru yazınız: annem bana bugün çok yorgunum dedi

2. "Ders kitabımızda en çok dikkatimi çeken kelime umut oldu." cümlesinde vurgulanmak istenen kelimeyi tırnak içine alarak yazınız.

3. Kendi seçtiğiniz bir kitap ya da yazı için bir ana başlık ve bir alt başlık yazınız. Büyük harf kurallarına dikkat ediniz.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde büyük harflerin kullanımı yanlıştır?
   A) Okulumuz 18 Kasım Çarşamba günü fidan dikecek.
   B) Kapının üstünde "Çıkış Kapısı" yazıyordu.
   C) Her Cuma akşamı ninemi ararım.
   D) En sevdiğim ay ekimdir.

Tuzağa düşme!

Yanılgı avı: Kendi sözlerimizle kurmak, tırnak ve büyük harfler

- ✗ "Kendi sözlerimle kurmak, cümleye istediğim bilgiyi eklemektir." → ✓ Kelimeler değişir ama anlam aynı kalır; bilgi eklenmez, önemli bilgi atılmaz.
- ✗ "Cümleyi yeniden kurmak için birkaç kelimeyi değiştirmek her zaman yeter." → ✓ Kelimeleri değiştirdikten sonra anlamın aynı kalıp kalmadığını mutlaka kontrol ederiz.
- ✗ "Bir sözü kendi sözlerimle aktarırken de tırnak kullanırım." → ✓ Tırnak yalnızca söz olduğu gibi aktarılırken kullanılır.
- ✗ "Ay ve gün adları her zaman büyük harfle başlar." → ✓ Yalnızca belirli bir tarih bildirdiklerinde büyük harfle başlar: 11 Aralık Cuma, ama her cuma.
- ✗ "Görsel altındaki açıklayıcı yazının sonuna her zaman nokta konur." → ✓ Açıklayıcı yazı cümle değilse sonuna nokta konmaz.

Konu Testi

✓ Ne öğrendik?

Aşağıdaki soruları dikkatle okuyunuz. Her sorunun doğru seçeneğini işaretleyiniz.

1. Sınıf başkanı Mine, panoya bir duyuru astı. Duyuruda şöyle yazıyordu: “Resim sergisi cuma günü açılacak. Sergiye tüm öğrenciler ve aileleri davet edilmiştir.” Mine’nin arkadaşı Ozan, duyuruyu kendi sözleriyle anlatmak istedi. Ozan’ın aşağıdaki cümlelerinden hangisi duyurunun anlamını korur?
   A) Resim sergisi hafta sonu açılacak, öğrenciler ve aileleri gelebilir.
   B) Cuma günü açılacak resim sergisine öğrenciler ve aileleri çağrılmıştır.
   C) Resim sergisi cuma günü açılacak ve yalnız öğrenciler gelebilecek.
   D) Resim sergisi cuma günü açılacak; öğrenciler ailelerini getirmek zorundadır.

2. Hasan’ın bisikleti okul yolunda bozuldu. Servis aracı çoktan kalkmıştı. Hasan okula yürüyerek gitmek zorunda kaldı. Hasan, bu üç cümleyi anlamını bozmadan tek cümlede birleştirmek istiyor. Hangisini yazmalıdır?
   A) Hasan’ın bisikleti bozulunca servis aracı hemen kalktı.
   B) Hasan okula yürüyerek gitti, çünkü yürümeyi çok severdi.
   C) Hasan’ın bisikleti bozuldu, servis aracı ise onu okula götürdü.
   D) Bisikleti bozulduğu ve servis aracı kalktığı için Hasan okula yürüyerek gitmek zorunda kaldı.

3. Köyün okulunda bayram töreni vardı. Müdür konuşmaya başlayınca bütün öğrenciler kulak kesildi. Konuşma bitince herkes uzun uzun alkışladı. Bu parçadaki “kulak kesildi” deyimi aşağıdakilerden hangisiyle açıkça anlatılabilir?
   A) Dikkatle dinledi.
   B) Yüksek sesle bağırdı.
   C) Dinlemekten sıkıldı.
   D) Kulaklarını kapattı.

4. Kütüphaneci Ayten Hanım, okuma saatinde çocuklara şöyle seslendi: “Ödünç aldığınız kitapları cuma gününe kadar getirmeniz gerekiyor.” Zeynep bu sözü arkadaşına kendi sözleriyle aktaracak. Zeynep’in aktarması aşağıdakilerden hangisi olmalıdır?
   A) Ayten Hanım ödünç aldığınız kitapları cuma gününe kadar getirmeniz gerekiyor dedi.
   B) Ayten Hanım “ödünç aldığımız kitapları cuma gününe kadar getirmemizi” söyledi.
   C) Ayten Hanım ödünç aldığımız kitapları cuma gününe kadar getirmemiz gerektiğini söyledi.
   D) Ayten Hanım kitapları cuma gününe kadar getirmemizi ve yenisini almamızı söyledi.

5 Sema, okul gazetesi için bilim şenliğini anlatan bir haber yazdı. Haberin altına, öğrencilerin maket roket sergilediği bir fotoğraf koydu. Fotoğrafın altına cümle olmayan kısa bir açıklama yazacak. Doğru yazılmış açıklama hangisidir?

A) maket roketlerini sergileyen öğrenciler
B) Maket Roketlerini Sergileyen Öğrenciler
C) Maket roketlerini sergileyen öğrenciler.
D) Maket roketlerini sergileyen öğrenciler

6 Spor öğretmeni Cem Bey, turnuva için sınıfa şunu bildirdi: Turnuva, salon boşsa yarın saat onda başlayacak. Mina bu sözü defterine olduğu gibi, tırnak işaretiyle yazacak. Mina'nın yazdığı cümlelerden hangisi doğrudur?

A) Cem Bey "Turnuva, salon boşsa yarın saat onda başlayacak" dedi.
B) Cem Bey "Turnuva, salon boşsa yarın saat onda başlayacak." dedi.
C) Cem Bey "turnuva, salon boşsa yarın saat onda başlayacak." dedi.
D) Cem Bey, "turnuvanın salon boşsa yarın saat onda başlayacağını" söyledi.

KENDİME NOT

Bu konuda	Evet	Kısmen	Henüz değil
Bir cümleyi anlamını bozmadan kendi sözlerimle yeniden kurabiliyorum.			
Eş anlamlı kelime, sıra değiştirme ve birleştirme yollarını kullanabiliyorum.			
Yeniden kurduğum cümlede bilgi eklemiyor ya da atmıyorum.			
Bir sözü olduğu gibi aktarırken tırnak işaretini doğru kullanabiliyorum.			
Ay ve gün adları, tabela ve başlıklarda büyük harf kurallarını uygulayabiliyorum.			

Notlarım

Cevap Anahtarı

Ön Değerlendirme

1. Örnek: “Bu sabah erkenden uykumdan kalktım.”
2. “Havalara uçmak” çok sevinmek demektir.
3. Tırnak işaretini kullanırız.
4. Küçük harfli yazım doğrudur: Her pazartesi kütüphaneye gideriz. Belirli bir tarih bildirmediği için gün adı küçük harfle başlar.

1. Okuyalım: Kulaktan Kulağa

1. Doğru sıra: 3, 2, 1, 4.
2. Fidanların belediyeden geldiği bilgisi ortaktır.
3. “Burada gürültü yapmayalım.” biçiminde söylemiştir.
4. **B.** Öğretmen, anlayarak aktarılan cümlenin bozulmadığını söyler. Öbür seçenekler metnin asıl düşüncesi değildir.

2. Cümleyi Kendi Sözlerimizle Kurmak

1. Örnek: “Bahçedeki çiçekleri ninem her sabah sular.”
2. Örnek: “Hava çok soğuk olduğu için kalın montumu giydim.”
3. Örnek: “Ali sınavdan önce çok heyecanlandı ve büyük bir korku duydu.”
4. **B.** “Gün ağarırken uykusundan kalkmak” ile “erkenden uyanmak” aynı anlamı verir. Diğer seçeneklerde anlam değişmiştir.

3. Anlamı Koruyarak Aktarmak

1. “Başlamak” ile “bitmek” farklı anlamdadır. Aktarmada anlam değişmiştir.
2. Örnek: Öğretmenimiz, yarın resim malzemelerimizi getirmemizi istedi.
3. Asıl cümlede olmayan bir bilgi (top oynamak) eklenmiştir; bilgi eklenmez kuralına aykırıdır.
4. **B.** “Geç kalmamak için” ile “yetişebilmek için” aynı anlamdadır. A’da Deniz geç kalmış gibi anlatılmış, C’de koşma bilgisi değişmiş, D’de olmayan bir neden eklenmiştir.

4. Yazım ve Noktalama Köşesi

1. Annem bana “Bugün çok yorgunum.” dedi.

2. Ders kitabımızda en çok dikkatimi çeken kelime “umut” oldu.
3. Örnek: KULAKTAN KULAĞA / Bir Oyunun Öğrettikleri.
4. **C.** Belirli bir tarih bildirmeyen gün adı küçük harfle başlar. Doğrusu: Her cuma akşamı ninemi ararım.

Konu Testi

1. **B.** Duyurudaki iki bilgi de korunmuştur: sergi cuma günü açılacak, öğrenciler ve aileleri davetlidir. A’da gün, C’de davetliler, D’de ise bir zorunluluk eklenerek anlam değiştirilmiştir.
2. **D.** Bisikletin bozulması ve servisin kalkması, yürüyerek gitmenin iki nedenidir. A’da olmayan bir neden-sonuç ilişkisi kurulmuş, B’de olmayan bir neden eklenmiş, C’de ise servis aracı Hasan’ı götürmüş gibi anlatılmıştır.
3. **A.** “Kulak kesilmek”, dikkatle dinlemek anlamındadır. Konuşma bitince alkışlandığı için öğrencilerin sıkıldığı ya da kulaklarını kapattığı söylenemez.
4. **C.** Kendi sözlerimizle aktarırken tırnak kullanılmaz ve “ödünç aldığınız” sözü “ödünç aldığımız”, “getirmeniz” sözü “getirmemiz” olur. A’da kişi ekleri değişmemiş, B’de gereksiz tırnak kullanılmış, D’de olmayan bir bilgi eklenmiştir.
5. **D.** Açıklama büyük harfle başlar, cümle olmadığı için sonuna nokta konmaz. A’da ilk harf küçük, B’de her kelime büyük, C’de ise sona gereksiz bir nokta konmuştur.
6. **B.** Olduğu gibi aktarılan söz tırnak içine alınır, büyük harfle başlar ve sonuna nokta konur. A’da nokta eksik, C’de küçük harfle başlanmış, D’de söz kendi sözlerimizle aktarıldığı hâlde tırnak kullanılmıştır.

Notlarım